

Edward Pudełko

Brzezie, st. 29, gm. Pleszew, woj.
kaliskie, AZP 64-36/-

Informator Archeologiczny : badania 28, 28-29

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

to wybrano również ze względu na sąsiedztwo z grupą dobrze zachowanych jam gospodarczych, przebadanych w poprzednim sezonie. W celu lepszego rozpoznania stanowiska założono także szereg sondaży, koncentrując je głównie w tych partiach, które nie podlegały w przeszłości pracom niwelacyjnym (niestety, wybraniu lub wyrównaniu uległa centralna, kulminacyjna partia zajętego osadnictwem piaszczystego wyniesienia).

Łącznie przebadano obszar ok. 310 m², odsłaniając 16 ubogich w materiał lub pozbawionych go obiektów. Wśród nich znajdują się pozostałości dwóch niewielkich ognisk. Część obiektów o średnicach poniżej 0,5 m to dołki postłupowe. Układają się one (łącznie z podobnymi jamkami z poprzedniego sezonu) w dosyć regularne ciągi, których jednak nie można „zamknąć” z powodu zniszczeń dokonanych na stanowisku. Trzy spośród zadokumentowanych jam ze względu na kształt bądź wielkość wydają się być naturalnymi zagłębieniami wypełnionymi warstwą próchniczą. Nie można wykluczyć, że niektóre z wyeksplorowanych obiektów to ślady po rosnących tu wcześniej drzewach.

Prawie wszystkie przebadane na tym stanowisku w ciągu dwóch sezonów objekty koncentrują się w jego południowej części na przestrzeni ok. 1,5 ara.

Materiał kumulował się w warstwie kulturowej o zróżnicowanej miąższości, średnio 20–30 cm — w części północnej, w sondażach lokalizowanych na stoku zarejestrowano go częściowo na złożu wtórnym. Ceramika, mocno zniszczona, ma wszelkie cechy technologiczne i stylistyczne typowe dla kultury trzcinieckiej. Stwierdzono występowanie wyrobów krzemienych z surowca głównie świciechowskiego, m.in. siekiery dwuścienne.

Materiały i dokumentacja do czasu opracowania przechowywane są w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Ze względu na stan zachowania osady oraz efekty dotychczasowych badań nie przewidyje się ich kontynuacji.

Żdanów, st. 1, gm. Zamość, woj. zamojskie — patrz: okres nowożytny

Żuławka Mała, st. 1, gm. Wyrzysk, woj. pilskie — patrz: neolit

ŚRODKOWA I PÓŹNA EPOKA BRĄZU

Brzezie, st. 29
gm. Pleszew, woj. kaliskie
AZP 64-36/—

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej
w Kaliszu

Pracami kierował mgr Edward Pudelko. Dziesiąty sezon badań. Cmentarzisko ludności kultury łuzycyckiej od IV okresu epoki brązu do okresu halsztackiego D. Cmentarzisko ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich.

Przeprowadzone w końcu czerwca i w lipcu prace objęły obszar ok. 3,3 ara. Celem ich było uchwycenie północnego skraju cmentarzyska. Jak się wydaje cel ten osiągnięto, gdyż w najbardziej wysuniętym w tym kierunku wykopie zlokalizowanym na kulminacji pola ornego kontynuacji pochówków nie stwierdzono. Spowodowała to obecność warstwy gliny, z reguły ograniczającej zasięg przestrzenny tego rodzaju stanowisk. W innym wykopie usytuowanym w tej części cmentarzyska, ale już na terenie piaszczystym, stwierdzono najprawdopodobniej resztki kurhanu, który wyznaczał regularny krąg kamienny średnicy ok. 6 m, złożony z otoczków. Wewnątrz tej konstrukcji wystąpił orientowany bruk prostokątny o wymiarach 160 x 120 cm. W południowo-wschodnim jego narożniku ułożona była misa zdobiona rytymi koncentrycznymi kołami na dnie, z czerpakiem w środku. Pod

brukiem znajdowała się duża popielnica-waza, zawierająca wśród przepalonych kości ludzkich fragm. szpili brązowej z profilowaną główką. Obok wazy ułożono zwyczajowe przystawki: amforę, garnek, misę i włożony weń kubek. W niewielkiej, kolistej jamce pomieszczono resztki stosu. Podobne konstrukcje, będące niewątpliwie zniwelowanymi kurhanami, wystąpiły w pobliskim Pleszewie na stanowisku 2. Inne, bogaciej wyposażone pochówki ze schyłku epoki brązu (grób 354, 359) zawierały skręty spiralne z drutu brązowego. Z zespołów datowanych na okres halsztacki wyróżnia się grób 374, jamowy, pod brukiem kamiennym z obstawą, zawierający aż trzynaście naczyń lub ich znacznych fragm., w tym zdobioną delikatnie rytymi rowkami i stempelkami „grafitowaną” misę i czarę esowatą. Na schyłkową fazę tego okresu datować należy grób 361 — z inkrustowaną czarką i prawie nieuszkodzonym, małym, glinianym różkiem; pochówek 380 — z miniaturowym czerpakiem i dwoma brązowymi koralikami wewnątrz znamienne zdobionej popielnicy amforki; jamowy grób 383 — z gruszkowatą grzechotką, zdobioną głęboko nacinanym ornamentem, wyposażony ponadto w brązową szpilę z profilowaną główką. Największą niespodzianką było odkrycie (przypadkowo, na działce J. Jamrozika położonej na niewielkiej kulminacji terenu w południowej części osiedla, czyli już znacznie poza zwartym zasięgiem cmentarzyska) bogatego grobu, zawierającego prócz ceramiki dwie bransolety brązowe, bransoletę żelazną, fragm. tordowanego naszyjnika. Wskazuje to, że i tu chowano zmarłych i że należy przebadać skraj lasu w pobliżu szosy Brzezcie Tursko. Inną niespodzianką było odkopanie resztek grobu ciałopalnego (356) wśród pochówków schyłkowobrązowych, tuż przy krawędzi lasu, na polu W Komorskiego, w odległości ok. 80 m od swartego zasięgu przebadanego już cmentarzyska ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich. Na dnie zdobionej głęboko rytymi rowkami popielnicy prócz kości odkopano dwuzwojowy skręt spiralny z płasko kolistej taśmy brązowej. W niewielkiej odległości od opisanego pochówku odsłonięto zespół kolistych jamek, układających się w trapezowaty, nieokreślonej bliżej funkcji, niewielki obiekt słupowy podparty w środku. Wymiary jego wynoszą 140 x 160 cm, głębokość posadowienia słupków sięga 40–79 cm.

Dębina Łętowska, st. 2
gm. Wojnicz, woj. tarnowskie
AZP 104-65/56

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
w Tarnowie

Badania prowadził mgr Jerzy Okoński. Finansowane przez Kopalnię
Odkrywkowe Surowców Drogowych w Rudawie.

W związku z lokalizacją żwirowni na terenie odkrytej w trakcie AZP w 1985 r. osady kultury lużyckiej zalecony został nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi. Prace w 1994 r. objęły wschodnią część rozległego wyniesienia na krawędzi starorzecza Dunajca. Odsłonięto i wyeksplorowano 23 obiekty występujące w zasięgu szerszym niż stwierdzone podczas AZP zaleganie materiału na powierzchni stanowiska. Wyróżnić wśród nich można 3 o charakterze mieszkalnym, 3 wolno stojące paleniska, co najmniej 2 jamy o charakterze zasobowym oraz 15 przeważnie niewielkich, nieregularnych jam, typowych dla osad kultury lużyckiej.

Najciekawszy obiekt 15/94 miał wymiary 2,7 x 1,6 m, zagłębienie w całość na 50 cm od poziomu odkrycia, wyraźny poziom użytkowy dna nasycony spalenizną i polepą oraz bogaty zespół zabytków ruchomych, m.in. placków glinianych. Nieregularny rzut zbliżony do czworokąta z zaokrąglonymi narożnikami oraz znaczna ilość polepy w wypełnisku pozwalają przyjąć plecionkową konstrukcję ścian półziemianki.

Ceramika z osady pochodzi z młodszych okresów epoki brązu i wykazuje współwystępowanie elementów grupy górnośląsko-małopolskiej i tarnobrzezkiej.